

Anton Pavlovich Chekhov

Turha voitto: Kertomus

Anton Chekhov

Turha voitto: Kertomus

«Public Domain»

Chekhov A. P.

Turha voitto: Kertomus / A. P. Chekhov — «Public Domain»,

© Chekhov A. P.

© Public Domain

Содержание

I	5
II	10
Конец ознакомительного фрагмента.	18

Turha voitto: Kertomus

I

Aurinko oli ennättänyt puolitiehen matkallaan länteen, kun Zwiebusch ja Ilka Koiranhammas poikkесivat valtatieltä ja suuntasivat kulkunsa Goldaugenien kreivillisen linnan puistoa kohti. Sää oli kuuma ja helteinen.

Kesäkuussa unkarilainen aro näyttää oikean luonteensa. Maanpinta halkeilee, ja tie muuttuu joeksi, jossa veden sijassa aaltoilee harmaata pölyä. Tuuli, jos se lainkaan käy, on polttava ja kuivattaa ihoa. Ilmassa vallitsee hiljaisuus aamusta iltaan. Tämä hiljaisuus tekee matkamiehen mielen tuskaiseksi. Ainoastaan uhkeat, kautta maailman tunnetut unkarilaiset puistot ja viinitarhat eivät kalvastu, kellastu eivätkä kuihdu aroauringon polttavien säteiden tiessä. Siellä ne, kulttuuri-ihmisen siroittamina monilukuisten virtojen ja jokien varsille varhaisesta keväästä puolisyksyyn saakka upeilevat vihannuudessaan, hokuttelevat luokseen ohikulkijaa ja tarjoavat suojan kaikelle aurinkoa pakenevalle elolliselle. Niissä asuu katve, vilpoisuus ja ihana ilma.

Zwiebusch ja Ilka alkoivat astua pitkää lehtokujaa myöten. Se oli lyhin välimatka kahden portin välillä, joista toinen avautui arolle ja toinen johti kreivilliseen puistoon. Se jakoi puiston kahteen samanlaiseen osaan.

"Tämä lehtokuja johtaa mieleeni viivoittimen, jolla isääsi ennen muinoin koulussa lyötiin kynsille", virkkoi Zwiebusch koettaen nähdä kujan päättä.

Sen pää häipyi näkyvistä ja sulautui etäiseen vihantaan. Auringon säteet eivät päässeet sinne. Se oli enintään kahden sylen levyinen, ja puut, jotka sitä reunustivat, ojensivat oksiaan ikäänkuin katellen toisiaan. Se oli tunneli, jonka luonto oli rakentanut öljypuun-, tammen-, lehmuksen- ja lepänoksista. Zwiebusch ja Ilka astuivat kuin katon alle. Paksu, lyhytraajainen Zwiebusch oli märkä hiestä. Hänen kasvonsa olivat tummanpunaiset kuin keitetty punajuuri. Lyhyen takkinsa helmalla hän pyyhki märkää leukaansa. Hän ähkyi ja puhisi kuin huonosti voidellun puimakoneen höyrykattila.

"Täällä on taivaallisen viileää, peipposeni!" mutisi hän, avaten ihraisilla sormillaan liivin ja paidan. "Viuluni kautta! Emmekö sinunkin mielestäsi ole joutuneet helvetistä paratiisiin?"

Ilkan posket eivät olleet hänen rusohuuliaan kalpeammat. Hänen leveällä otsallaan ja nenänsä kyömyllä kiilteli hikipisaroita. Tyttöparka oli hirveän uupunut ja pysyi töin tuskin jaloillaan. Harpun hihna painoi hänen olkaansa, ja terävä reuna hankasi säälimättömästi kylkeä. Varjo sai hänet muutaman kerran hymyilemään ja hengähtämään syvemmin. Hän riisui kenkensä ja käveli avojaloin. Pienillä, sievillä, paljaila jaloillaan hän nautinnon tuntein läiskytteli kylmää hiekkaa.

"Emmeköhän istuisi?" ehdotti Zwiebusch. "Tämä kujanne on pitkä kuin vanhanpiian kieli. Kolmisen virstaa."

"Ei, isä. Jos rupeamme istumaan, on meidän vaikea sitten nousta.

Käykäämme mieluummin päähän saakka, levähdämme vasta siellä."

"Vaikkapa niin... Tänään, peipposeni, on syntymäpäiväsi. Mitähän kohtalo sinulle antaa, minkähän lahjan?"

"Toivoisinpa, että kohtalo tänään lahjoittaisi minulle päivällisen..."

"Kas vain, mitä toivoi! Haha! Paljoapa mielesi tekee! Eiköhän se vain ole liikaa, tyttöseni? Etköhän vielä tahtone illallistakin?"

"On jo pitkä aika siitä kuin olen syönyt mitään lämmintä... Et voi ajatellakaan, isä, kuinka kurkkuani kuivaa kovasta leivästä ja savustetusta makkarasta! Jos kohtalo tänään antaisi minun

valita lahjakseni joko kymmenen elinvuotta lisää tahi kupillisen lihalientä, – niin arvelematta valitsisin jälkimäisen."

"Ja siinä tekisit erinomaisesti. Kehnoinkin lihaliemi on monin verroin parempi meidän typerää elämäämme."

"Minä valitsisin jälkimäisen ja söisin, ja millaisella ruokahalulla!

Minua kauheasti haluttaa syödä."

Zwiebusch katsahti säälien Ilkaan ja päästi paksujen huuliensa välitse viheltävän äänen. Häneltä aina pääsi katkonaisia, viheltäviä ääniä, kun hän oli huolestunut tahi jokin asia pani hänet miettimään. Hetkisen vaiettuaan hän käänsi Ilkaan päin tuuheat, riippuvat kulmakarvansa, joiden takaa tirkistivät hymyilevät silmät, ja sanoi:

"No, odotahan, maitahan... Minä tunnen, että lahja, jonka kohtalo tänään sinulle antaa, on oleva huomiomme arvoinen... He-he... Kun astumme pihaan ja panemme kojeemme soimaan, sirottavat he päällemme tuota halveksittua metallia. Täytämme taskumme rahalla. Ilkalle tarjotaan päivällistä... He-he... Haaveile vain, Ilka! Mitäpä ei tässä maailmassa tapahdu? Saatpa nähdä, kaikki, mitä puhun, on totta!"

Ilka korjasi harpun hihnaa olkapäällään ja naurahti.

"Kreivi itse on kuunteleva meitä!" jatkoi Zwiebusch. "Ehkäpä, pulmuseni, hänen, kreivin, päähän pistää, ettei meitä saa ajaa pois pihasta! Ehkäpä Goldaugen kuuntelee sinua, hymyilee... Ja jos hän on päässään, niin vannon sinulle viulun kautta, että hän heittää jalkojesi juureen kultarahan. He-he-he. Ja voihan sattuaikin, meidän onneksemme, että hän nyt istuu ikkunassa ja on humalassa kuin seinäkello! Kultaraha on sinun, Ilka! Ho-ho-ho..."

"Miksi ehdottomasti humalassa?" kysyi Ilka.

"Siksi että humalainen on selvää hyväsydämisempi ja järkevämpi. Humalainen rakastaa musiikkia enemmän kuin selvä. Ah, sinä suloääninen kvinttini! Ellei maailmassa olisi humalaisia, ei taiteella pitkälle päästäisi. Rukoile, tyttöseni, että ne, jotka tulevat kuulemaan soittoamme, olisivat juovuksissa!"

Ilka mietti. Zwiebusch ei ollut niinkään väärässä! Tähän saakka olivat he saaneet rahoja useimmiten vain juopuneilta. Ellei olisi ollut juopuneita, olisi hänen ja hänen isänsä täytynyt olla nälässä useammin, paljon useammin. Heidän soittopaikkoinaan olivat useimmissa tapauksissa ravintolat ja kapakat eivätkä selvien porvarien siistien portaiden edustat. Kuulijakuntana olivat pääasiallisesti miehet, joiden tunnuspiirteinä olivat pöhöttyneet kasvot, suuri punainen nenä ja sekavat, typerät puheet. Ilka ajatteli näitä surullisia tosiseikkoja, ja hänen mielensä tuli katkeraksi, häntä suututti: Hän oivalsi nyt, miksi isän määkivään laulamiseen ja typeriin sukkeluksiin kiinnitettiin enemmän huomiota, kuin hänen omiin lauluihinsa, miksi häntä niin usein pyydetään herkeämään laulamasta ja sensijaan tahdotaan tanssimaan. Sängen usein hänen laulunsa keskeytettiin puolivälissä ja vaihtui järjettömään hyppimiseen isän vinguttaessa viuluaan. Tähän saakka ei yksikään kuuliija ollut halunnut tietää, kuka oli sepittänyt ne laulut, joita hän laulaa niin syvällisellä tunteella. "Laulua kolmesta ritarista" ja sisällyksetöntä tanssilaulua kuunneltiin yhtä suurella mielenkiinnolla.

"Selvät halveksivat meitä, koska me olemme heidän silmissään kerjäläisiä, mutta juopuneet päästävät meidät luokseen, koska musiikkimme hiukan vaimentaa heidän päänsärkyään."

Näillä sanoilla Zwiebusch saattoi harmistuneen Ilkan epätoivoon. Hän olisi tahtonut itkeä ja taittaa itsessään jotakin ... vaikkapa sormensa. Mutta sormet eivät taitu, kuinka niitä vänteli ja kiertelikään; täytyi tyytyä vain kyyneliin.

"Tervehdin kunnioitettavan Goldaugenin kreivillistä huonetta!" mutisi Zwiebusch.

Hän näki edessään portin, jonka ohuesta rautalangasta punottua ristikkoa koristivat kukkivat herneenvarret.

"Terve! Mies, jolla ei ole esi-isiä, astuu sellaisten ihmisten asuinsijaan, joilla on esi-isiä, mutta roistomaisia esi-isiä! Parempi olla niitä vailla, kuin omata katalia. Seitsemännellätoista

vuosisadalla kreivi Karl Goldaugen, joka oli nainut aatelittoman neidon, kuoli tunnonvaivoihin, ja hänen poikansa Morits tanssi kokonaisen kuukauden ilosta, kun pyhä isä salli hänen erota naisesta, jonka hän, Morits, oli ryöstänyt puhtaaksi ja saattanut keuhkotaudin uhriksi. Näetkö, lintuseni, tuon talon? Jos voisit lukea sen tarinan, katsahtaa sen vaiheisiin, niin huudahtaisit: 'ihminen on elukka!', ja sinä, joka et tunne ainoatakaan rumaa sanaa, päästäisit suustasi sellaisia haukkumasanoja, joita ... ehkä vain venäläinen osaa! Muistatko, tyttöseni, venäläisiä? Heidän sanansa ovat yhtä lujia kuin heidän pakkasensakin. Virittäkäämme soittomme!"

Zwiebusch viritti viulunsa. Ilka pyyhki esiliinallaan tomun harpusta.

"Kohtalo, haastamme sinut taisteluun! Nosta maasta olematon hansikas!"

Zwiebusch ja Ilka suoristausivat, tekeytyivät iloisen näköisiksi ja menivät reippaasti kreivin pihaan. Kuumuudesta huolimatta piha ei ollut tyhjä. Siellä oltiin uutterassa työssä. Pari- kymmentä sinimekkoista työmiestä, jotka olivat ylt'yleensä pölyssä, savuttuneita ja hikisiä, laskivat pihaa asfaltilla. Kolmesta sammioista tuprusi sinisenharmaata savua.

Zwiebusch ja Ilka menivät rohkeasti aivan talon edustalle. Katsahtaessaan ikkunoihin he näkivät suurimmassa niistä leveät ihmiskasvot... Kasvot olivat punaiset.

"Kreivi!" mutisi Zwiebusch. "Kreivipä siinä onkin! Ennustukseni täyttyy.

Ja juovuksissa kaiken lisäksi! Alota!"

Ilka helähytti harppuaan. Zwiebusch polki jalallaan ja nosti viulun leukansa alle. Työmiehet kääntyivät katsomaan, kun kuulivat soittoa. Akkunassa oleva punainen naama avasi silmänsä, rypisti kulmiaan ja kohosi ylemmälle. Punaisen naaman takana vilahtivat naisen kasvot, kädet... Ikkuna lensi auki...

"Pois, pois!" kuului ikkunasta. "Tiehenne pihasta! Te juuri! Soittajat, piru teidät periköön soittoinenne!"

Punaisen naaman omistaja työntyi ikkunasta ulospäin ja huitoi käsillään.

"Soittakaa, soittakaa!" huusi naisen ääni.

Työmiehet keskeyttivät työnsä ja sivellen leukaansa tulivat soittajien luo. He asettuivat aivan näiden eteen nähdäkseen Ilkan kasvot.

"Monta on maailmassa valtakuntaa", lauloi Ilka nappaillen sormillaan harpun kieliä, "ihania, valoisia kuin aurinko ja rikkaita; mutta ihanin kaikista on Unkari puistoineen, lautumineen, ilmastoineen, viineineen ja härkineen, joiden sarvet ovat sylen pituiset. Tätä maata Ilka rakastaa. Rakastaa ihmisiäkin, jotka siinä asuvat."

Punainen naama vetäytyi hymyyn, ja tihruset silmät tarkastivat Ilkaa.

"Hyviä ovat sen asukkaat", jatkoi Ilka lauluaan. "Kauniita, rohkeita he ovat, ja kauniita heidän naisensa. Ei ole ketään, joka heidät voittaisi sodassa tahi sanataistossa. Kansat kadehtivat heitä. Vain yksi heiltä on puute, he eivät tunne laulua. Heidän laulunsa on surkeata ja mitätöntä. Siinä ei ole tulta. Sen sävelet saavat surkuttelemaan Unkaria..."

"Herra Pichterstai, hänen armonsa ylitaloudenhoitaja, käskää teitä laulamaan jotakin iloisempaa!" mörisi punatakkainen palvelija, tullen Ilkan luo.

Ilkan laulu vaikenä. Hän ei ollut saanut ilmaistuksi ajatustaan loppuun saakka.

"Iloisempaa? Hm... Sanokaa hänen armolleen, herra Pichterstaille, että hänen toivomuksensa täytetään! Taikka, minulla on oleva kunnia itse tiedustaa hänen mieltään."

Tämän sanottuaan Zwiebusch otti hatun päästään, meni suuren ikkunan lue ja raapaisi jalallaan.

"Käskettekö", kysyi hän, kunnioittavasti hymyillen, "laulamaan jotakin iloisempaa?"

"Juuri niin."

"Saanko laulaa diplomaattisen laulun? Olen itse sen sepittänyt! Se laulu ratkaisee erään tärkeimpiä eurooppalaisia päivänkysymyksiä. Onhan teillä kunnia olla madjaari, teidän armonne?"

Punaisesta naamasta tuprahti ilmoille paksu tupakansavupatsas, ja huulet liikahtivat armollisesti.

"Pyydän herroja patriootteja tarkkaamaan! Voinko luottaa, hyvät herrat, vaiteliaisuuteenne? Eihän teidän joukossanne vain liene...?"

Zwiebusch katsahti työmiehiin. Nämä nyökäyttivät päätään ja astuivat huvitettuina lähemmä.

"Mitä on Itävalta?" lauloi Zwiebusch määkivällä äänellä. "Politiikan miehet, maan ruhtinaat, sanokaa minulle, mitä on Itävalta? Eikö se ole kuin sillisalaatti, jonka ahneet naapurit tahtoisivat hotkaista suuhunsa? Ja sen ne tekisivätkin, ellei siinä salaatisa olisi kultakiiksen ruotoja, jotka voivat heidät tukahuttaa. Sellainen ruoto on – Unkari."

"Hyvä, hyvä!" murahti paksulainen.

"Itävalta on lintu, joka koreilee sadoin värein", jatkoi Zwiebusch lauluaan.

"Siellä on satoja jäseniä, paljon siipiä, monta vatsaa, mutta vain yksi pää. Se pää on – Unkari. Peto käy linnun kimppuun, syö sen kaikki jäsenet, mutta pääkalloon sen hampaat eivät pysty! kallo on vahva kuin selkäranka."

"Bravo, bravo!"

"Puhutaan ranskankieltä, saksan, on venäjänkieli, on unkarinkieli. Unkarinkielen rikkautta kaikki viisaat ihmettelevät. Lähtekääpä, hyvät herrat, Wieniin, ja kysykää, missä elää sellainen ihmeellinen otus, joka puhuu itävallankieltä!"

"Hyvä, hyvä! Saas tästä!"

Suuri hopeakolikko lensi kimallellen ikkunasta ja vieri helähtäen Zwiebuschin jalkoihin. Toinen mokoma osui Ilkan kenkään. Zwiebusch nosti rahan maasta ja huudahti:

"Tuhannet kiitokset! Menen tyhjentämään maljan terveydeksenne. Juon ja vannon turpean kuononi kautta, etten kertaakaan välillä hengitä! Teidän terveydeksenne juon kahdella kurkulla: tavallisella ja henkitorvella! Siinä ei ennätä hengittää!"

Zwiebusch heilutti hattuaan. Samassa tapahtui ikkunassa jotakin odottamatonta. Punainen naama muuttui mustanpuhuvaksi, neitonen kirkaisi, ja ikkuna temmattiin äkkiä kiinni. Työmiehet hypähtivät taaksepäin ja suoristautuivat seipäiksi. Zwiebusch heilautti hattuaan taaksepäin ja tunsu koskettavan johonkin. Hän kääntyi katsomaan ja oli pudota istualleen. Hänen vieressään seisoi takajaloilleen kohonnut kaunis, pikimusta hevonen, joka oli säikähtänyt häikäilemätöntä hattua. Hevoson selässä istui pitkä, kookas, kautta koko Unkarin tunnettu kaunotar, kreivi Goldaugenin puoliso, syntyyään paroonitar von Heilenstrahl. Zwiebusch näki edessään mitä ihanimman naisen, joka uhkui kauneutta, nuoruutta ja – vihaa. Ratsastajatar hillitsi hevosensa ja vihasta kalpeana ja vavisten, silmät salamoiden, iski ruoskallaan.

"Lurjus!" sähähti hän ja oli pudota satulasta, kun Zwiebusch iskun huumaamana horjahti ja, kaatuessaan maahan, vierähti mustan ratsun etujalkoja vasten.

Hän ei voinut välttää kaatumista. Isku oli sattunut ohimoon, poskeen ja ylähuuleen. Kreivitär oli lyönyt voimiensa takaa.

Eräät toiset naiskasvot, Goethen Gretchenin – Ilkan, joita lukemattomat vaaleat kutrit, kehystivät, kauniit ja nuoret, vääntyivät vihasta ja kuvaamattomasta tuskasta. Kalpenivat, vääntyivät... Vavahtelivat kouristuksentapaisesti. Ilka paljasti valkoiset hampaansa kuin koira, astui askeleen eteenpäin, ja kun ei löytänyt kiveä maasta, heitti hopearahan kreivitär Goldaugenia kohti. Raha hipaisi vain tuulessa liehuvaa huntua ja lensi taloon päin. Syntyi omituinen, painostava vaitiolo. Kreivitär ja vaaleakutritin tyttö mittailivat toisiaan tuikeasti. Vaitioloa kesti minuutin verran. Kreivitär kohotti ruoskansa, mutta nähdessään tytön kalpeat, onnettomat, vääntyneet piirteet, laski hitaasti kätensä ja ratsasti verkkaan linnarakennukselle päin. Portaiden luona hän katsahti kahdesti taakseen.

"Käsketään heidän mennä matkoihinsa!" huusi hän.

Zwiebusch nousi jaloilleen, puhdisti vaatteensa pölystä ja hymyillen, veren vuotaessa pitkin kasvoja, meni Ilkan luo, joka seisoi kuin kivettyneenä.

"Olet ihmeissäsi, tyttöseni", virkkoi hän. "Ho-ho! Siitäkö, että isääsi lyötiin? Älä ihmettele. Ei ole ensimmäinen, vaan neljäskymmenesensimmäinen kerta, kun häntä lyödään. Siihen on jo ehtinyt tottua!"

Ilka tarttui isänsä käteen ja painautui häneen kiinni, vavisten koko ruumiiltaan.

"Oi, kuinka onnellinen olen!" huudahti Zwiebusch, koettaen estää verta tippumasta kasvoiltaan Ilkan kutreille. "Kuinka voin kyllin kiittää armollista kreivitärtä? Viuluni on eheä! Viuluni ei mennyt murskaksi!"

Ja ottaen toiseen käteensä harpun ja laskien toisen Ilkan olkapäälle, Zwiebusch astui nopein askelin takaisin lehtokujaan päin.

II

Siitä paikasta, johon alkaa näkyä lehtokujan aronpuolinen pää, on alettava lukea vasemmalla puolen kasvavia pyökkejä. Kahdeksannen ja yhdeksannen pyökin välillä voi tottunut silmä havaita joskus käytetyn, mutta nykyään unhoon joutuneen polun. Se kiemurtelee käärmeenä kappelille, jonka läheisyydessä voi löytää vettä. Zwiebuschilla oli tieto tämän polun olemassaolosta. Hän luki kahdeksan pyökkiä ja kääntyi vasemmalle. Ilka seurasi häntä. Heidän täytyi tunkeutua tiheän pensaikon läpi, joka kasvoi takkiaista, villihamppua, katkoa ja viholaisia. Viholaiset polttivat heitä säälimättömästi käsiin, kaulaan ja kasvoihin, ja hampun ja katkon väkevä tuoksu vaikeutti hengitystä. Zwiebuschin ja Ilkan olkapääät peittyivät hämähäkinseittiin. Verkoissa kömpi ja pörisi hämähäkkejä, suuria kärpäsiä ja sirkkoja. Suuret hämähäkit tekivät kömpelöitä "kuolemanhyppyjä" heidän olkapäiltään ruohikkoon. Kulkijamme tulivat näin häirinneeksi tuhansien elollisten olentojen rauhaa.

Kappeli sijaitsi aukiolla, joka kasvoi tiheää, korkeaa ruohoa, neljännestunnin matkan päässä lehtokujasta. Se oli pieni, vaatimattomasti ruohosta kohoava kirkko, jonka seinästä maali oli rapissut pois, kokonaan sammalen, savikon ja muratin peittämä. Auringon haalistamalla, kartionmuotoisella, sileällä katolla oli korkea pronssinen risti. Tämä risti oli Zwiebuschille tienviittana.

"Jos puro on ehtynyt"; sanoi Zwiebusch, "niin kohtalon lahja on paljon julmempi kuin armollisen kreivittären antama. Sisukseni ovat kuivat kuin pergamentti."

Mutta puro ei ollut kuivunut. Kun Zwiebusch ja Ilka tulivat kappelin luo ja puhdistivat vaatteensa hämähäkinseiteistä, niin jo kuului veden solinaa. Zwiebusch hymyili leveästi, laski harpun ja viulun kappelin portaalle ja alkoi nopeasti kiertää kappelia, muodostaen lyhyillä jaloillaan spiraalinmuotoisen uran.

"Solisee ... mutta millä puolella, hitto vie?" hohotti hän. "Puro, missä olet? Mistä sinut löydän? Oi, minua kananpäättä! Kaksi kertaa olen sinusta juonut, purosini, ja nyt olen, kiittämätön, unohtanut, missä olet! Tunnen itsessäni ihmisen. Me emme unohda mitään, paitsi hyväntekijämme. Oi, ihmiset! Ha-ha..."

Ilka, jolla oli herkempi kuulo, olisi voinut sanoa, mistä päin puron sohina kuului, ellei äskeinen hänen vanhan ja luultavasti sairaan isänsä kärsimä kauhea loukkaus olisi askarruttanut hänen mieltänsä. Hän seurasi koneellisesti edellä astelevaa isäänsä, mitään näkemättä, kuulematta, tajuamatta. Hän ei muistanut uupumusta eikä janoa. Kaikki väistyi hehkuvan, nuoren, oikeudenmukaisen vihan tieltä. Hän kulki, katse maahan kohdistuneena, ja pureskeli ylähuultaan.

Zwiebusch, joka oli kuuro toiselta korvaltaan, kiersi spiraalia, kunnes ehti paikalle, johon jo selvästi kuului vihainen kohina ja jossa jalkojen alla tuntui pehmeä, kostea maa.

"Puron pitäisi olla lehmusten juurella!" virkkoi Zwiebusch. "Kas tuossa, tuossa on yksi lehmus! Mutta missä toiset kaksi? Niitä oli tasan kolme, kun kymmenen vuotta sitten join täällä... Kaadetut ovat! Lehmusparat! Nekin ovat olleet jollekin tarpeen. Kas, siinähan onkin etsimämme... Terve! Juokaamme, Ilka, terveydeksi!"

Zwiebusch laskeutui polvilleen, heitti hatun syrjään ja painoi palavat kasvonsa kylmään, kimeltävään pintaan... Ilka laskeutui koneellisesti toiselle polvelleen ja seurasi isän esimerkkiä. Zwiebusch joi suullaan ja silmillään. Hän näki vedessä veren peittämät kasvonsa ja katsellen sinelmiä ja verinaarmuja, valmisteli jotakin sopivaa sukkeluutta. Mutta sukkeluus häivähti mielestä, ja vesi valahti suusta takaisin, kun hän vedenkalvossa omien kasvojensa rinnalla äkkäsi Ilkan piirteet. Hän herkesi juomasta ja kohotti päätään.

"Ilka!" sanoi hän rypistäen kulmiaan. "Kuuletko, tyttö? Herkeä irvistelemästä! Ethän sinä ole mikään koira! En pidä siitä. Älä ole hupsu!"

Ilka nosti päänsä ja pyyhkäsi märällä kämmenellään otsaansa.

"En pidä tuollaisesta!" jatkoi Zwiebusch. "Sinun täytyy heittää tuo tyhmä tapasi irvistellä hampaitasi kaikista pikkuasioista. Ole toki järkevä! Mitä hyödyttää suuttuminen?"

"Sinähän olet kalpea kuin ruumis ja vapiset! Odotahan, tyhmyri, vielä kuolet kiukkuusi, saatpahan nähdä! Herkeä jo! No!..."

"En voi... Kenelläkään ei ole oikeutta, isä Zwiebusch, lyödä sinua kasvoihin. Ei kenelläkään!"

"Eikö tosiaankaan? Enköhän sitä tietäisi? Tiedän kyllä sanomattasikin!

Ei kasvoihin, ei selkään eikä vatsaan... Mutta mitä sinä tahdot?"

Ilka pyyhkäisi vielä kerran kämmenellään otsaansa ja mutisi:

"Tahdon, ettei kukaan saa lyödä sinua. Tahdon ... tahdon kostaa hänelle."

Zwiebusch vihelsi, kumartui veteen ja alkoi pestä kasvojaan. Sitten hän pyyhki veden kasvoistaan käsillään ja sanoi:

"Tyhmyyksiä, Ilka! Juo, ellet ole vielä juonut tarpeeksesi, ja sitten menkäämme ottamaan soittimemme. Jo riittää lörpöttely!"

Zwiebusch nosti Ilkan käsivarresta pystyyn ja alkoi, vatsaansa silitellen, kävellä kappelille.

"Heittäkäämme vihoittelemisen ja katselkaamme mieluimmin kappelia!" ehdotti Zwiebusch.

Suuri joukko harmaita ja vihreitä sisiliskoja syöksähti koloihin ja ruohikkoon, kun Zwiebusch ja Ilka tulivat kappelin luo. Kappelin ovi, jonka ha'at olivat ruostuneet, oli laudoitettu umpeen. Oven yläpuolella oli sileä lauta, johon oli lyöty kuparikirjaimia. Ne olivat tietenkin latinalaisia. Zwiebusch luki ja käänsi Ilkalle seuraavaa:

"Fransiskus Goldaugen – 1806. Ohikulkija, rukoile, että pyhät enkelit kaitsisivat hänen sieluaan paratiisin riemuja varten!"

Kahdesta ikkunasta olivat lasit särkyneet. Puolilahonneissa puitteissa törröttävät sirpaleet olivat sateenkaaren väriset. Kolmas ikkuna oli tukittu ohralyhteellä. Ikkunat olivat lukinverkkojen ja pölyn vallassa.

"Fransiskus Goldaugen!" huusi Zwiebusch ikkunassa.

"Goldaugen!" vastasi kaiku.

"Fransiskus Goldaugen oli nykyisen kreivin isoisän veli", selitti Zwiebusch Ilkalle. "Vuonna 1806, paluumatkalla erästä lemmenkohtauksesta, hänet surmasi tällä samalla paikalla hänen vanha kamaripalvelijansa, joka kosti tyttärensä puolesta. Niin kertovat muutamat."

"Toiset taas kertovat hänen saaneen surmansa, tapellessaan veljenpoikansa kanssa erästä hempukasta. Niin taikka näin, mutta kamaripalvelija hirtettiin tällä samalla paikalla. 'Älä tapa', sanoo Herra, mutta Goldaugenien linnoissa ei tunnettu Jumalan käskyjä. Katsohan, Ilka, ikkunasta sisään... Näetkö pyhän Fransiskuksen? Kellanvihreät, hirvittävät kasvot... Kuva on nyt menettänyt eloisuutensa, mutta ennen se oli erinomaisen selvä ja herätti tyhmissä ihmisissä ja naisissa kauhua. Erittäin pelottavat olivat nuo kasvot silloin, kun niiden edessä paloi, kuten nyt muistan, sininen lamppu... Minunkin pintaani karmi, kun katselin niitä. Aina on, näet, siten, tyttöseni, että taiteilija, joka tuon kuvan on maalannut, karkasi, ehtimättä päättää työtään. Vasen silmä jäi keskeneräiseksi, ja siksi oikea erottautuikin niin jyrkästi ja koski taikauskoisiin silmiimme. Kasvotkaan eivät tulleet valmiiksi. Ne olivat vain alustetut, kuten taiteilijat sanovat. Taiteilija karkasi senvuoksi, että oli rakastunut kreivittäreen. Tuo houkkio piti häntä valloittamattomana linnoituksena. Pölkkyä! Eihän hänen olisi tarvinnut muuta kuin antaa kreivittären huomata, niin tämä olisi heti lentänyt hänen kaulaansa. Naiset ovat aina olleet heikkoja. He eivät jää jälkeen miehistä, kun on kysymys siitä, mitä sinun ei tarvitse tietää, viaton kyyhkyseni."

Zwiebusch vaikenä ja katsoi Ilkaan. Ilka ei kuunnellut häntä. Hän katsoi maahan, mutisi jotakin huultensa raosta ja liikutteli sormiaan, ikäänkuin jutellen itseksensä. Zwiebusch vihelsi ja mietti hetkisen.

"Kuules, hallavapää!" sanoi hän kulmiaan rypistäen. "En pidä tuollaisesta. Taas rupeat irvistelemään. Mennäänpä istumaan tuonne."

Zwiebusch ja Ilka istuutuivat kappelin polttaville portaille.

"Missä sinun pääsi on, tyttöseni?" jatkoi Zwiebusch katsoen tyttärensä kalpeisiin kasvoihin. "Miksi et ajattele johdonmukaisesti? Puusta ei tule terästä, räteistä et voi valaa kelloa. Rotta ei voi synnyttää joutsenia. Tuolta ihmiseltä, joka on syntynyt erästä tietyistä ihmislajeista, ei voi odottaa enkelin töitä. Hänen isänsä ja isoisänsä olivat susia; voiko hän vastoin luonnonlakeja syntyä karitsaksi? Susi on hänkin! Kiireestä kantapähän susi! Ja sutena hän ei voinut toisin menetellä... Mitä vielä tahtoisitkaan? Eikähän meidän asiamme ole opettaa susia syömään heiniä... Ajattelehan järkevästi! Hän on syntyisin paroonitar Heilenstrahl; ja mitä ovat Heilenstrahlit? Juuri näitä samoja Goldaugeneja. Ensimmäinen Heilenstrahl oli Arthur Goldaugenin avioton poika. Paroonin arvon hän sai kolmikymmenvuotisen sodan aikana yksinomaan tämän sukulaisuutensa vuoksi Goldaugenien kanssa. Sitten Goldaugenit ja Heilenstrahlit solmivat keskenään avioliittoja. Tuloksena oli kaksi sukua, jotka eivät missään suhteessa eroa toisistaan. Mitä siis tahdot? Ethän toki odota, että silloinkuin Goldaugen heiluttaa ruoskaa, Heilenstrahl tulisi sinua suutelemaan? Eipähän, ystäväiseni! Olla susille vihoissaan siitä, että luonto on antanut niille terävät hampaat, sitä voivat vain sinunlaisesi tyhmeliinit."

Zwiebusch oli hetkisen vaiti ja jatkoi sitten: "Goldaugenin suvun tarina on erinomaisena todistuksena siitä, että luonto on tässä tärkeä tekijä. Ensimmäinen Goldaugen mainitaan ristiretkien lopulla. Häntä kutsuttiin kultasilmäiseksi vamppyyriksi. Hänen tukkansa ja partansa olivat sysimustat, mutta kulmakarvat ja silmäripset vaaleat. Tämän luonnonoikun johdosta hän saikin nimen Goldaugen [Goldaugen = kultasilmä]. Hänen kultaisissa silmissään, kertoo historia, yhtyi huomattavan älykkyyden ohella ilveksen viekkaus ja oveluus nälkäisen pantterin verenhimoisuuteen. Hän oli hullu koira sanan pahimmassa merkityksessä. Hän ahmi ihmisverta yhtä helposti, kuin me juomme vettä, osti ja möi ihmisiä Juudaan häikäilemättömyydellä. Hänelle oli paljon helpompaa sytyttää kylä tuleen kuin meille sikarin polttaminen. Hän poltti ja katseli ihastuneena liekkejä. Kun Bouillonin Gottfriedin johtamat voittajat ensi kerran rukoilivat pyhällä haudalla, samoili hän Jerusalemin ympäristössä ja pisti sarasenien päitä keihäiden neniin. Ei edes tällä suurella hetkellä hän muuttunut! Aikakirjat kertovat, että hän oli palavasti halunnut rukoilla, mutta hullun koiran vaisto veti häntä toisaalle, hävittämään, verta vuodattamaan.

"Se on kauhea sielunrujous, tyttöseni! Ei voine ajatella, että kultasilmäinen mies oli itse syypää viallisuuteensa. Ihminen ei voi omasta tahdostaan ruveta senkaltaisiin kauhistuttaviin tihutöihin, yhtävähän kuin hän voisi tahtonsa voimalla kasvattaa käteensä kuudennen sormen. Luonto on syyllinen. Se antoi hänelle suden aivot. Kultasilmäiselle syntyi poika, joka oli erilainen kuin isänsä vain sikäli, ettei hänellä ollut kultaisia silmiä ... isän viallisuus siirtyi häneenkin. Pojanpojalla oli kultaiset silmät ja sama viallisuus. Ja niin edelleen.

"Nykyinen kreivi ei ole kultasilmäinen. Viime vuonna kuoli hänen pieni poikansa, jolla oli kultaiset silmät. Niinmuodoin kultaiset silmät siirtyivät joka toiseen polveen, mutta sielunvika on ollut jokaisessa. Goldaugenien, kuten huomaat, pulmuseni, on yhtä vaikea päästä suden aivoista kuin kultaisista silmistäkin. Ja nyt, tyttöseni, voinet päättää, saattoiko tuo kaunotar olla läimäyttämättä minua huulille. Luonto voitti järjen, ja hänen oli mahdotonta menetellä toisin."

"Tuo kaikki on joutavaa lorua, isä!" kiljaisi Ilka, polkien jalkaansa.

"Valehtelet! Sinun huultesi ei tarvitse välittää vähintäkään hänen viallisuudestaan, hänen luonnostaan. Meidän ei tarvitse siitä välittää!

Sinä puhut noin vain siksi, että suuttuminen on minulle vahingollista.

Mutta minäpä näytän hänelle! Minä en anna hänelle anteeksi, en anna!

Jumala minua rangaiskoon, jos annan hänelle anteeksi tämän loukkauksen!"

"Jonkun toisen sopisi noin uljastella, mutta ei sinun, karitsaiseni. Karitsan uljastelu sutta vastaan – vain hyödytöntä sanojen tuhlaamista... Meidän on parasta olla vaiti."

Ilka nousi, heitti harpun hihnan olkapäälleen ja osoitti leuallaan polulle.

"Etkö halua levätä?" kysyi isä.

Ilka ei vastannut. Zwiebusch nousi, otti viulun kainaloonsa, nykäisi ja alkoi astella lehtokujalle päin. Hän oli tottunut tottelemaan Ilkaa.

Tuntia myöhemmin he jo kävelivät, tuskin kyeten liikuttamaan uupuneita jalkojaan, pitkin pölyistä, polttavaa maantietä. Heidän edessään, siintävän viita- ja puistovyöhykkeen takana, hohtivat pienen unkarilaisen kaupungin valkoiset kellotapulit ja raatihuone. Vasemmalla kylpi kirjavassa väriiloistossaan Goldaugenien sievä maakylä.

"Missä on oikeus? Täällä vai tuolla?" kysyi Ilka osottaen kaupunkia ja kylää.

"Oikeus? Hm... Oikeus on sekä kaupungissa että kylässä. Kaupungissa, kultaseni, tuomitaan kaupunkilaisia ja kylässä goldaugenilaisia..."

Ilka pysähtyi, ja hetkisen harkittuaan poikkesi tielle, joka johti kylään.

"Minne nyt? Miksi?" kysyi Zwiebusch. "Mitä sinulla siellä on tekemistä?"

Jumala sinua varjeltakoon menemästä noiden raakojen talonpoikien luo!"

"Minä, isä Zwiebusch, menen sinne, missä tuomitaan goldaugenilaisia."

"Mutta mitä varten? Herran nimessä! Mielestönhan olet, kultaseni! Kaupungissa voimme syödä päivällistä ja saada olutta, mutta mitä meillä täällä on tekemistä?"

"Mitäkö? Sehän on hyvin selvää! Nostamme oikeusjutun tuota tunnotonta naista vastaan!"

"Hupsu sinä olet, tyttöseni! Järjetön kerrassaan! Sinähän olet menettänyt kaiken ymmärryksesi, kyyhkyläiseni! Vai leikkiäkö ehkä lasket?"

"En laske leikkiä, isä. Ihmettelen tosiaan, kuinka sinä kaikessa itserakkaudessa voit suhtautua noin rauhallisesti sellaiseen loukkaukseen. Jos tahdot niin mene kaupunkiin. Minä menen yksin oikeuteen ja vaadin, että häntä on rangaistava."

Zwiebusch katsoi Ilkan kasvoihin, kohautti olkapäitään ja seurasi itsepintaista tytärtään, Murahdellen, huitoen käsiään ja päästellen viheltäviä ääniä.

"Hupsu sinä olet, Ilka", sanoi hän huohtaen, kun he kulkivat joen poikki vievällä sillalla. "Hupsu! Sano minua kaljupääksi piruksi, ellet lähde tästä kylästä pitkin nenin! Älä pahaksesi pane, tyttöseni, mutta oletpa, kunniani kautta, tänään tyhmä kuin simppu!"

He menivät sillan yli ja tulivat kylään. Tiellä ei näkynyt ainoatakaan sielua. Kaikki olivat pelto- ja puistotöissä. Kauan he saivat kiertää kylässä ja katsella ympärilleen, kunnes vihdoinkin heitä vastaan osui tulemaan pieni akka, kurttujien kuin kuivunut melooninkuori.

"Sallikaahan kysyä", virkkoi Ilka akalle, "missä täällä asuu tuomari?"

"Tuomariko? Meillä, rakas neiti, on kolme tuomaria", vastasi akka. "Yksi heistä ei ole enää moniin aikoihin ketään tuominnut. Hän on jo kymmenen vuotta maannut halvattuna. Toinen ei myöskään enää tuomitse, vaan on tilanomistajana. Hän otti rikkaan vaimon, sai myötäjäisinä maakappaleen, – hänkö nyt enää huolisi tuomita? Mutta hänkin on jo vanha... Meni naimisiin viitisentoista vuotta sitten, silloinkuin vanhin poikani kuoli, Herra hänen sieluaan armahtakoon..."

"Entä kolmas? Missä asuu kolmas?"

"Niin, kolmasko? Kolmas tuomitsee vielä... Mutta ei hänestäkään ole mihinkään... Vanha äijä hänkin! Hänen pitäisi jo maata haudassa eikä enää riitoja ratkaista... Hän asui ... näettekö nuo vihreät portaat? ... juuri siellä hän asuu."

Zwiebusch ja Ilka kiittivät eukkoa ja suuntasivat askeleensa vihreitä portaita kohden. Tuomarin he tapasivat kotoa. Hän seisoi pihalla vanhan, tuuheaoksaisten silkkiäispuun alla ja pudotteli kepillä mustia, liiaksi kypsyneitä marjoja maahan. Hänen huulensa ja leukansa olivat värjäytyneet sinipunerviksi ja sinisiksi. Suu oli aivan täynnä. Tuomari pureskeli laiskemmin kuin härät, jotka ovat kyllästyneet märehcimään palaansa.

Zwiebusch otti hatun päästään ja kumarsi tuomarille.

"Rohkenen vaivata teidän kunnianarvoisuuttanne yhdellä ainoalla kysymyksellä", sanoi hän. "Tekö suvaitsette olla tuomari?"

Tuomari tarkasteli kutsumattomia vieraitaan ja nieltyään märepalansa vastasi:

"Minä olen tuomari, mutta vain päivälliseen asti."

"Entä oletteko jo syönyt päivällistä?"

"Olenhan toki!.. Syön puoli kolmelta... Pitäisihän teidän se tietää, Pyhäpäivinä syön puoli kahdelta."

"*Plenus venter non studet libenter*, teidän kunnianarvoisuutenne! He-he-he... Totta puhutte. Mutta, teidän kunnianarvoisuutenne, ei sääntöjä ilman poikkeuksia."

"Kyllä minulla... Minä en tässä tapauksessa tunnusta mitään poikkeuksia... Minä tuomitsen ihmisiä ainoastaan tyhjävatsaisena, äijä, kun olen vähimmin taipuvainen hempeämielisyyteen. Kymmenen vuotta sitten koetin kerran tuomita päivällisen jälkeen... Ja mitäpä seurasi? Tuomitsin yhtä astetta liian lievästi. Ja se ei aina ole oikeudenmukaista... Mutta sinähän olet paksu kuin neljäkymmenen ämpäriin tynnyri! Syöt varmaankin paljon? Etkö hikoile kantaessasi noin paljon liikaa lihaa? Ja kuka tuo tyttö on?"

"Hän on tyttäreni, teidän kunnianarvoisuutenne... Hän juuri tuleekin pyytämään apuanne."

"Hm... Vai niin... Tulehan lähemmäksi, kaunokainen! Minkälainen pyyntö sinulla olisi?"

Ilka astui tuomarin luo ja kertoi vapisevalla äänellä kaiken, mitä oli tapahtunut kreivi Goldaugenin linnan pihalla. Tuomari kuunteli häntä loppuun asti, katsahti Zwiebuschin huuliin, hymähti ja kysyi:

"No, ja mitä nyt tahtoisit, kaunoiseni?"

"Tahdon, että rankaisette tuota naista!"

"Ka niin... Hyvä... Mitä suurimmalla mielihyvällä! Panemme hänet heti torniin."

"Kuuleppas, äijä", sanoi tuomari, kääntyen Zwiebuschiin. "Missä olet tuon kaunottaresi saanut, kuussa vai maassa?"

"Maassa, teidän kunnianarvoisuutenne. Kuussa ei ole naisia, teidän kunnianarvoisuutenne, joten siellä tuskin voi tyhjentää viinilasillista synnyttäjän terveydeksi."

"Jos kerran maassa, niin kuinka hän ei tiedä, että... Millaisia pässinpäitä te olette, hyvä herrasväki! Hoh, millaisia pässinpäitä! Pässinpäitä ja tyhmyreitä!"

"Miksi niin?" kysyi Ilka.

"Luultavasti siksi, ettei teillä ole aivoja... Goldaugenit syöttävät ja juottavat minua, ja minä rupean heitä tuomitsemaan! Ha-ha-ha! Goldaugenit ovat kreivejä, ja hänen isänsä on mustalainen, keho viuluniekka, jota on piestävä huonosta soitosta. Kummallisia ihmisiä! Ei, ette te ole syntyneet maassa! Ja luuletko hänen viitsivän ruveta käymään kanssasi oikeutta. Hän piirustaa haastelipulle, jonka lähetän hänelle, naaman ja suuren nenän ja heittää sen pöydän alle. Entä todistajasi? Työmiehet? Älähän huoli! He eivät ole sellaisia pohatoita, että luopuisivat leivästään! Ha-ha-ha! Jopa löysit riitaveikon, hupsu tyttö! Ei, älä hulluttele, kaunokaiseni. Katkeraahan tuo on ... mutta minkä sille teet? Maailmaa ei luoda uudestaan!"

"Mutta mitä minun on tekeminen?"

"Anna isällesi riepu, jolla hän voi sitoa huulensa. Haava voi saada vihoja kärpästen puremasta... Ja sitten osta lyijyhaudetta... Vain tämän neuvon voin sinulle antaa... Annanpa vielä toisenkin! Ota paksua isääsi kädestä ja laputa matkoihisi... En voi katsella tyhmiä ihmisiä! Vapauttakaa itsenne väärän tuomarin läsnäolosta ja päästäkään minut puhumasta kanssanne."

"Mitä minä teen?" kysyi taas Ilka, väänellen käsiään.

"Hm... Vieläkö tahdot kolmannen neuvon? Kah, rupea samanlaiseksi kreivittäreksi kuin hän. Silloin sinulla on täysi oikeus manuuttaa hänet oikeuteen. Täysi oikeus. Ha-ha-ha – ! Rupea kreivittäreksi! Kunniani kautta! Silloin voit käräjäidä hänen kanssaan, niin paljon kuin sielusi halajaa! Ei kukaan eikä mikään voi sinua estää. Mutta ... nyt hyvästi! Minulla ei ole aikaa. Jättäkää minut. Niinkauan kuin et ole vielä kreivitär, on minulla vielä oikeus karkoittaa sinut näin epähienosti kylläisen vatsani ja laiskan kieleni läheisyydestä. Ala marssia, äijä! Älä unohda lyijyhaudetta!"

Tuomari kääntyi pois päin ja kävi jälleen käsiksi marjoihinsa. Zwiebusch ja Ilka menivät pihasta ja lähtivät sillalle päin. Zwiebusch olisi tahtonut jäädä kylään levähtämään, mutta ei tahtonut tehdä vastoin Ilkan mieltä... Hän paapersi tytön jäljessä, kiroten nälkää, joka ahdisti hänen vatsaansa. Nälkä esti häntä ajattelemasta...

"Kaupunkiinko nyt, tyttöseni?" kysyi hän.

Ilka ei vastannut. Kun he tulivat viidakkoon, joka kuului Goldaugenin talonpojille, Zwiebusch kysyi:

"Oletko vihoissasi, Ilka? Miksi et vastaa, kun kysyn sinulta?"

Ilka horjahti ja tarttui käsin päähänsä, vastaamatta mitään.

"Mikä sinua vaivaa, tyttö?"

Tytär pysähtyi ja kääntyi isäänsä päin. Hänen kasvojaan vääristi ilkeä, häijy hymy. Hampaat olivat paljastuneet kuin koiralla.

"Jumalan tähden, mikä sinun on?"

Ilka kohotti kätensä ilmaan, heitti päänsä taaksepäin ja avasi suunsa ammolleen... Vihlova huuto tunkeutui hänen rinnastaan, kaikuen viidakossa. Suuret kyyneleet syöksähtivät jokena tyttären sinisistä silmistä, jonka isää oli loukattu... Ilka itki ja nauroi yht'aikaa.

"Mikä sinun on? Kuinka voi tuolla tavalla suuttua?"

Zwiebusch puhkesi itkemään ja suuteli tytärtään.

"Voiko nyt tuolla tavalla? Istu, Ilka! Jumalan tähden, istu! Kuuletko, istu jo!"

Zwiebusch laski suuret, hikiset kätensä hänen hytkyville olkapäilleen ja painoi hänet alas.

"Istu! Istumme hetkisen varjossa, ja sinä rauhoitut. Menkäämme tuon pajun alle. Kas, siinähan on puro! Tahdotko vettä? Paju kasvaa aina veden vierellä. Missä on pajuja, sieltä on etsittävä vettä. Istukaamme tähän!"

Zwiebusch kantoi Ilkan pajun luo, taivutti hänen polvensa ja laski hänet istumaan nurmelle. Nyyhkytykset kävivät yhä hillittömämmiksi...

"Herkeä jo, tyttöseni! Onko meillä oikeutta noin loukkaantua? Emmekö itse ole ketään loukanneet? Voitko sinä taata, ettei isäsi ole milloinkaan ketään loukannut rankaisematta? Kyllä minä olen loukannut! Sain tänään vain palkkani!"

Samassa kajahti laukaus. Pajussa rasahteli, ja siitä putosi, oksiin takerrellen ja siipiään räpäyttäen, lintu Ilkan syliin. Se oli nuori kotkanpoika. Yksi hauli oli osunut sen silmään, ja toinen oli murskannut nokan...

"Katsopas, kultaseni! Tässä linnussa on verisesti loukattu luontoa... Tämä loukkaus on paljon suurempi kuin meidän kärsimämme... Ja luonto sietää sen. Ei rankaise eikä kosta..."

Pensaissa kahisi ja Zwiebusch näki edessään pitkän, komean, erinomaisen kauniin miehen, jolla oli musta, tuuhea parta ja tummahipiäiset kasvot. Miehellä oli toisessa kädessä pyssy ja toisessa leveälierinen olkihattu. Nähdessään saaliinsa sievän, itkevän tytön sylissä, hän pysähtyi kuin maahan naulittuna.

"Tuo mies muuten on jo saanut rangaistuksensa!" sanoi Zwiebusch. "Ankaran rangaistuksen! Hänen syntinsä kalpenevat sen rangaistuksen rinnalla, jota hän kärsii. Esittelen sinulle, Ilka, Wuniezin kreivin, Saynitzin paroonin. Tervehdin teitä, kreivi ja parooni! Kumpaa teissä on enemmän, kreiviä vai paroonia? Teidän peijakkaan kauniissa olemuksessanne on sangen paljon kumpaistakin... Tuossa on saaliinne! Tyttäreni laulaa sille par'aikaa kuolinmessua."

Parooni Arthur von Saynitz ei ole vanhempi kuin noin kahdeksankolmatta, mutta näöltään hän on yli kolmenkymmenen. Hänen piirteensä ovat vielä kauniit ja nuorheat, mutta silmänurkissa ja suun ympärillä huomaa uurteita, joita tapaa jo elähtäneillä ja paljon kokeneilla ihmisillä. Kauniiden, tummien kasvojen yli oli nuoruus kulkenut vastoinkäymisineen, iloineen, suruineen, juominkeineen, irstailuineen. Silmät kuvastivat kylläntymistä, ikävystymistä... Huulet ovat vetäytyneet alistuvaan ja samalla kertaa pilkalliseen hymyyn, joka oli tullut tottumuksiksi... Parooni von Saynitzin mustat hiukset ovat pitkät ja suortuvaiset. Ne muistuttavat nuoren

koulutytön hiuksia, joka ei vielä ole punonut niitä palmikolle. Arthur kylpee harvoin, ja senvuoksi hänen hiuksensa ja kaulansa ovatkin likaiset ja kiiltävät auringossa. Hän on köyhänlaisesti ja yksinkertaisesti puettu... Puku on vaatimaton ja sangen epämääräistä kuosia... Likaisen paidan kaulus ilmaisee, ettei parooni seuraa kuosia. Sellaisia kauluksia käytettiin neljä vuotta takaperin. Kaulahuivina on musta, kulunut nauha; sen solmu, huolimattomasti ja käteisesti sidottu, on viistossa ja uhkaa aueta... Takki ja liivit ovat hienot: ne ovat ylt'yleensä tahroissa, mutta ne ovat uudet. Ne ovat valmistetut kalliista, harmaasta kankaasta, joka on kudottu parhaasta hienosta vuohenvillasta. Kuluneet, jo aikoja sitten ikänsä eläneet silkkihousut verhoavat tiukasti hänen lihaksisia reisiään ja katoavat sievästi polvien yläpuolella pitkävirtisten, kiiltävien saappaiden laskoksiin. Saappaiden korot ovat viistossa ja puoleksi kuluneet. Vuohen villaisissa liiveissä riippuvat uusmetalliset vitjat. Vitjoihin on kiinnitetty kuusi kultaista medaljonkia, kultainen, hohtokivisilmäinen haikara ja pieni, erittäin taidokkaasti tehty pyssy, jonka suu on kullasta ja perä platinasta. Pyssynperässä voi lukea: "Parooni Arthur von Saynitzille. Waistafin ja Suolavuorten Metsästäjäyhdistykseltä." Älkää kysykö paroonilta, paljonko kello on: vitjojen taskunpuoleisessa päässä ei ole kello, vaan avain ja sinkkinen vihellyspilli.

Vapaaherrallinen Saynitz-suku ei voi kerskua vanhuudellaan. Se sai alkunsa vasta tämän vuosisadan ensimmäisellä vuosikymmenellä. Arthurilla on hallussaan "Saynitzin paroonien historia", pieni vihkonen, jonka Arthurin isä, Karl, oli aikoinaan tilannut eräältä matkustavalta oppineelta ruotsalaiselta pastorilta. Avulias pastori kahmasi hyvät rahat eikä armollisten paroonien sukupuuta rakentaessaan säälinyt paperia eikä totuutta. Sukupuun hän johti yhdenneltätoista vuosisadalta. Moni tietenkin uskoi hänen kirjaseensa, erittäinkin ne, joilla ei ollut syytä tutkia pastorin toimia. Mutta Saynitzit saivat punastua kirjasensa tähden, kun muudan palvelusintoinen kuvalehti, joka halusi osoittaa alttiuttaan, julkaisi heidän vaakunansa ja sukuuuttelon, joka oli todellisuutta lähempänä kuin se, josta pastorille oli maksettu. Ensimmäinen Saynitzin parooni oli pelkkä aatelismies, joka oli naimisissa erään kristinuskoon kastetun juutalaisen pankkiirin tyttären kanssa. Hän oli joka suhteessa sangen mitätön henkilö, matelevainen, aina nälkäinen ja rakasti rahoja enemmän kuin mitään muuta maailmassa. Hän olisikin elänyt koko ikänsä aivan huomaamattomana ja häipynyt ainiaaksi ihmisten muistosta, ellei onnetar olisi hänelle hymyillyt.

Ensimmäisellä Saynitzilla oli kaksi veljeä. Toinen niistä oli jesuiitta, joka opiskeli muutamassa yliopistossa fysiikkaa ja omin käsin raivasi itselleen tien kardinaalin arvoon. Toinen veli oli hovirunoilija ja henkilöäkäarin vävy. Näiden molempien veljiensä mahtavan suojeluksen ja pankkiiri-appensa rahojen avulla, jolla oli huomattava asema rahamaailmassa, Saynitz sai parooninkirjan paljoa helpommin kuin se ensimmäinen Saynitz, josta ruotsalainen pastori sepusti valheita. Toinen Saynitz, Arthurin isoisä, taisteli Austerlitzin luona ja kuoli sota-akatemian professorina. Tämä Saynitz oli setänsä, kardinaalin, ilmeinen kuva ja, samoin kuin tämäkin, enemmän virastomies kuin sotilas tahi tilanomistaja. Arthurin isä muistutti ensimmäistä Saynitzia. Hänkin oli mitätön, rumanpuoleinen ja mihinkään kykenemätön henkilö. Ollen vajavaisesti sivistynyt, vähä-älyinen, sekä ruumiillisesti että henkisesti heikko, hän näytti asettaneen päämääräkseen hajoittaa maailman tuuliin kaiken sen, minkä onnetar oli lahjoittanut hänen isoisälleen ja isälleen. Mutta sepä ei ollutkaan aivan helppoa. Saynitzin paroonikunta on sangen laaja. Rautatie leikkaa sen kahdessa kohti. Sitä pidetään puistojensa, viinitarhojensa ja viljelysmaidensa tähden yhtenä rikkaimmista ja uljaimmista maatiloista. Sen yhteydessä ovat hevossiitoslaitos ja verkatehdas antoivat parooneille yhteensä kaksituhattaneljäsatia frankkia päivässä, muista tuloista puhumattakaan. Sellaisen rikkauden hävittäminen ei ole helppo tehtävä, mutta Karl von Saynitzilla oli erinomaisia apulaisia. Häntä auttoivat hänen hekumanhimonsa, harkintakyvyttömyytensä, hyväsydämisyytensä ja – poikansa. Elämänsä loppuun saakka hän ei herjennyt rakastamasta naisia. Hän rakasti intohimoisesti, vimmatusti, punnitsematta, antamatta minkään esteen pysähdyttää itseään. Naiset muodostivat päätilin hänen kirjanpitonsa menopuolella, jota paitsi hänen tuskin olisi onnistunut hävittää kaikkea.

Hänellä oli jonkun aikaa Wienissä rakastajatar. Tämän rakastajattarensa luo hän matkusti ylimääräisellä junalla, seurassaan suuri joukko irstailunhaluisia kupinnuolijoita, jotka joivat silkkaa samppanjaa. Jokaisella matkallaan hän vei rakastajattarelleen lahjoja, jotka hämmästyttivät kallisarvoisuudellaan ja liiankin kaunopuheisesti todistivat paroonin mielettömyyttä. Lahjat olivat perhekalleuksia, kalliita hevosia, vekseleitä... Hänen wieniläisen lemmittynsä kamarineidolla oli palkkaa tuhat frankkia kuussa ja omat hevoset kaiken varalta. Ylimääräisen junan saavuttua ja ennen sen lähtöä pidettiin loistavia päivällisiä. Pragissa oli toinen rakastajatar, Budapestissä kolmas ja niin edelleen. Naiset jumaloivat häntä, eniten tietenkin hänen anteliaisuutensa tähden. Lukemattomat kaskut ja jutut, joita yhä vielä kerrotaan Karl von Saynitz'ista, kuvaavat paremmin kuin mikään muu tätä jumalointia. Valitsemme niiden joukosta yhden.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.